

9. Platforma znanja - **Nacionalni posvet**
Sooblikovanje 10. okvirnega programa
za raziskave in inovacije
Vaše ideje - naša prihodnost.

UPORABNE INFORMACIJE

- ČAS:** torek, 16. april 2024, 8.30 – 15.30
LOKACIJA: Grand Hotel Union Eurostars (Steklena dvorana), Miklošičeva cesta 1, Ljubljana
PRIJAVE: <https://1ka.arnes.si/posvet10OP>
POMEMBNO: preberite vsaj razdelek »Vsebinska priprava na posvet« z izhodišči za razpravo

PROGRAM DELAVNICE

- 8.30 – 9.00 *registracija in jutranja kava*
- 9.00 – 9.40 uvodni nagovor ministra za visoko šolstvo, znanost in inovacije - dr. Igor Papič
 predstavitev dosedanjih aktivnosti oblikovanja 10. okvirnega programa - gen. dir. Direktorata za znanost in inovacije, dr. Tomaž Boh
- 9.40 – 10.10 predstavitev naknadne ocene Obzorja 2020 - namestnica vodje enote za analizo okvirnih programov in reformo predpisov, ga. Francesca Doria (ZOOM)
- 10.10 – 10.30 prehod v 4 paralelne delavnice
- 10.30 – 12.00 delo v skupinah (Tema 1 in Tema 2) – I. del
- 12.00 – 13.00 *kosilo*
- 13.00 – 14.10 delo v skupinah (Tema 1 in Tema 2) – II. del
- 14.10 – 14.30 *kavni odmor*
- 14.30 – 15.00 predstavitev žetve paralelnih delavnic
- 15.00 – 15.20 zaključek posveta in naslednji koraki - povzame mag. Tanja Vertelj, vodja Sektorja za znanost

OZADJE

Aktualni okvirni program za raziskave in inovacije EU se imenuje Obzorje Evropa in je že deveti po vrsti ter traja sedem let, od 2021 – 2027. Naslednji okvirni program za raziskave in inovacije še nima določenega imena in ga trenutno naslavljamo kot »10. okvirni program« (10. OP).

Okvirni programi za raziskave in inovacije EU so programi, ki določajo usmeritve, cilje in finančna sredstva za raziskave in inovacije v določenem obdobju. Vzpostavljeni so z namenom spodbujanja znanstvene odličnosti in tehnološkega napredka ter reševanja družbenih izzivov. Program zagotavlja

sredstva za raziskovalne in inovacijske projekte v različnih sektorjih, vključno z zdravjem, okoljem, energetiko, digitalno tehnologijo, družbeno-humanističnih znanosti, prostorom, prehransko varnostjo in drugih.

Naknadna ocena Obzorja 2020 (objava januar 2024) in pa vmesna ocena programa Obzorje Evropa (predvidena objava konec leta 2024) bosta tisti, ki bosta zagotovili vsebinsko osnovo za zagon refleksije Evropske komisije, držav članic in drugih deležnikov okvirnega programa o tem, katere prioritete bodo tvorile usmeritev evropskih raziskovalnih in inovacijskih politik po letu 2027. Zato smo v Posvet vključili tudi predstavitev Naknadne ocene Obzorja 2020, da bodo tudi naše razprave in nadaljnje delo na Posvetu temeljile na dokazih.

Kljub temu, da je zagon jubilejnega 10. OP oddaljen slaba štiri leta, načrtovan je za leto 2028 in bo predvidoma trajal sedem let, do leta 2034, na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije ocenjujemo, da nismo prezgodnji z zbiranjem vtisov, izkušenj, povratnih informacij upravičencev okvirnega programa, tako tistih, ki so oddajali projektne predloge, tistih, ki so jih tudi uspešno pridobili, ocenjevalcev projektov kot tudi tistih, ki se z okvirnim programom srečujejo prvič. S Posvetom želimo v skupnem ustvarjalnem duhu sooblikovati čim večje število novih, sodobnih, inovativnih in celo radikalnih idej glede strukture in delovanja novega 10. OP na nacionalni ravni.

PRIPRAVA NA DELO V SKUPINAH

Naša odločitev za delo v 4 manjših skupinah temelji na dejstvih, da tako delo omogoča boljše interakcijo med udeleženci. Potrudili se bomo, da bo vsak posameznik dobil priložnost aktivno sodelovati, izraziti svoje mnenje in prispevati k razpravi. Delo v manjših skupinah pogosto pripomore tudi k večji učinkovitosti. Naključna razdelitev udeležencev v skupine pa bo omogočila, da se boste med seboj srečali ljudje z različnimi ozadji, izkušnjami in strokovnostjo, kar verjamemo, da lahko vodi do izmenjave raznolikih mnenj in pogledov.

Za vsak časovni interval (10.30 – 12.00 in 13.00 – 14.10) boste razdeljeni v štiri (4) skupine, kjer bosta po dve (2) skupini obravnavali t.i. Temo 1 in dve skupini t.i. Temo 2. Po kosilu se boste zamenjali in tisti, ki ste dopoldne obravnavali Temo 1 prešli na Temo 2, ter obratno. Delitev v skupine bomo opravili predhodno in bo naključna, v katero skupino ste bili dodeljeni, boste izvedeli na kraju samem.

VSEBINSKA PRIPRAVA NA POSVET

Današnji svet se sooča z velikimi izzivi. Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC) je v svojem šestem poročilu poudaril nujnost spopadanja s podnebnimi spremembami in ustvarjanja načinov za prilagajanje njihovim neizogibnim vplivom. Zasedovanje digitalnega prehoda za prihodnjo trajnost in blaginjo gospodarstva in družbe EU zahteva, da Evropa sprejema ustrezne strateške politične odločitve. V spremenjenih geopolitičnih okoliščinah se pojavlja tudi potreba po krepitvi evropske strateške avtonomije na ključnih tehnoloških področjih. Slednje oblikuje nov in nenehno spreminjajoč se kontekst za temeljne in uporabne raziskave in inovacije ter krepitve vloge raziskav in inovacij (R&I) v prihodnosti Evrope. Pandemija COVID-19 je prikazala pomen in vlogo znanosti,

tehnologije in (učinkovito dostavljenih) inovacij pri krepitvi odpornosti in sposobnosti družbe, da se sooči z disruptivnimi okoliščinami. Po drugi strani je pokazala tudi pomanjkljivosti, vrzeli, tveganja in slabosti, do katerih prehaja pri prenosu znanstvenih dognanj v javno politiko ter komuniciranju slednje v splošno javnost. Zgolj ambiciozna politika EU na področju R&I lahko ohrani ter v prihodnje še okrepi ključno vlogo znanosti pri družbenem prilagajanju na velike globalne spremembe. Okvirni programi EU za R&I so že od svojega začetka pred 40-imi leti ključnega pomena za doseganje teh ciljev. Pretekli okvirni programi so zelo jasno pokazali dodano vrednost sodelovanja in financiranja R&I na ravni EU. Ko se približujemo naslednjemu OP, je ključnega pomena razmislek o izkušnjah preteklih OP in dogovor glede smeri za prihodnost. Zgolj z mednarodnim sodelovanjem med odličnimi raziskovalkami in raziskovalci, inovatorkami in inovatorji in ambicioznimi shemami financiranja za R&I, od temeljne znanosti do naložb v inovativna zagonska in *scale-up* podjetja, lahko Evropa uspešno tekmuje s preostalim svetom in se pozicionira kot gonilna globalna sila za reševanje kompleksnih družbenih izzivov. Veliki družbeni izzivi terjajo ambiciozne cilje in še bolj ambiciozen okvirni program.

V okviru **Teme 1 (strateški/programski vidik)** bo razprava namenjena sledečim ključnim vprašanjem:

T1-1: Razmerje med vlaganji v odlično temeljno in aplikativno znanost: Investicije v bazične raziskave se morajo okrepiti, saj predstavljajo osnovo za razumevanje temeljnih konceptov, brez katerih ni mogoče razumeti, kontekstualizirati in naposled doseči dolgoročnih in trajnostnih rešitev. Hkrati pa je pomembno tudi zagotavljanje investicij v inovacije, z namenom prenosa odličnega znanja v gospodarstvo in ustvarjanja dodane vrednosti in učinkov za in na družbo. Krepitev valorizacije znanja je ključna za doseg tega cilja. Pri tem se že sedaj, v Obzorju Evropa, pojavlja vprašanje ustreznega razmerja med vlaganji v bazične oz. temeljne raziskave in aplikativne oz. uporabne raziskave in inovacije.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Kakšno naj bi bilo idealno, zeleno oz. smiselno razmerje med bazičnimi in aplikativnimi raziskavami v 10.OP?**

T1-2: Razmerje med stabilnostjo programa in njegovo fleksibilnostjo: določena mera kontinuitete v R&I je pomembna, vendar je hkrati nujna tudi prožnost, saj se R&I področje neprestano razvija in prilagaja novim izzivom. Ključno je, da se ta prilagodljivost ne izvaja na račun novih političnih pobud, ki niso vedno neposredno vezane na R&I in lahko privedejo do neželenega odliva finančnih in drugih sredstev iz obstoječega okvirnega programa, kot smo opazovali na primerih pobud Evropske komisije o Aktu za čipe ali Novega evropskega Bauhauusa. Pojavlja se torej vprašanje na kakšen način in s kakšnimi mehanizmi omogočiti, da bo prihodnji program dovolj fleksibilen, da se bomo lahko z njim kot družba odzivali na spreminjajoče okoliščine in realnost, a hkrati dovolj stabilen, da ne bo simboliziral vira sredstev za raznolike pobude, ki niso osredotočene na vidike R&I.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Kako zagotoviti dovoljšno fleksibilnost okvirnega programa in hkrati ohraniti temeljne postavke oz. smeri?**

T1-3: O omejitvi novih instrumentov, izboljšanju misij in partnerstev: Za zagotovitev stabilnosti in predvidljivosti za prijavitelje je potrebno v 10. OP omejiti uvedbo popolnoma novih instrumentov. Upravljanje Misij EU bi bilo treba prilagoditi tako, da bi vsi sektorski programi EU, vključno s finančnim prispevkom, prispevali k doseganju njihovih ciljev. Pojavljajo se celo predlogi, da se Misije EU kot čezsektorske in interdisciplinarne aktivnosti izloči iz okvirnega programa. Pomembno bi bilo tudi omejiti število evropskih partnerstev in izboljšati preglednost postopka njihove izbire ter preglednost v smislu vključevanja raznolikih subjektov v partnerstva.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Kako bi lahko izboljšali partnerstva in vlogo EU misij? Ali so njihova preglednost, vidnost, smiselnost in strateška pomembnost zadostna?**

T1-4: O temeljnih načelih, kot so odprta znanost, etika in akademska svoboda: Ključni poudarek vsakega okvirnega programa je znanstvena odličnost, kot vodilno merilo za objektivno ocenjevanje konkurenčnosti posameznih predlogov. Pred sprejetjem in uvajanjem novih horizontalnih meril, kot npr. načelo DNSH (do no significant harm), bi morali premisliti, ali je njihova uvedba resnično potrebna in koristna za izvajanje programa. Prav tako je pomembno upoštevati že uveljavljena merila, kot so načela odprte znanosti in uravnotežene zastopanosti spolov, ki jih bo potrebno izvajati še bolj dosledno (npr. brez možnosti zavrnitve na podlagi ustrezno utemeljene razlage).

Vodilni vprašanja za razpravo: **Bi bilo potrebno v prihodnjem programu kot merila upoštevati tudi druga načela s področja R&I? Katera od obstoječih temeljnih načel je potrebno nadgraditi ali mogoče katera celo opustiti?**

T1-5: »Widening« / Širitev udeležbe: Pred sprejetjem kakršnihkoli odločitev o prihodnosti instrumenta Širitev udeležbe, bi morala Evropska komisija temeljito pripraviti analize učinkovitosti instrumenta ter njihovega vpliva na nacionalne sisteme R&I. Nadalje bi bilo potrebno prestrukturirati ukrepe tako, da bi ohranili tiste, ki so se izkazali kot najuspešnejši in najbolj koristni.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Kateri ukrepi instrumenta širitve so za vas ključnega pomena in bi jih bilo nujno potrebno ohraniti ter omogočiti slovenskim prijaviteljem dostop do njih?**

V okviru **Teme 2 (izvedbeni/projektni vidik)** bo razprava osredotočena na naslednje vsebine:

T2-1: Razpisi: Pomembna je transparentnost pri oblikovanju vsebin razpisov in jasen dogovor, o tem, kdo je odgovoren za njihovo oblikovanje. Prav tako je ključno, da se premaknemo stran od izključno gospodarskega vpliva projektov ter se osredotočimo na reševanje vprašanj, ki izhajajo iz izzivov, kar bi moral lahko bil glavni poudarek razpisov v prihodnje.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Na kakšen način oblikovati razpise, da bodo ti v največji možni meri prispevali k strateškim ciljem EU, omogočili in spoštovali avtonomijo raziskovalne dejavnosti, spodbujali interdisciplinarnost in inovativnost ter prispevali k družbenemu razvoju in krepitvi gospodarske konkurenčnosti?**

T2-2: O podpori za prijavitelje: Dodatno je treba okrepiti prizadevanja za usmerjanje prijaviteljev k najprimernejši shemi financiranja, preko okrepljenih mrež Nacionalnih kontaktnih točk, ob podpori Evropske komisije. To bi omogočilo boljšo usmerjenost in izrabo razpoložljivih sredstev za projekte, ki najbolj ustrezajo njihovim potrebam in ciljem ter prispevalo tudi k dvigu uspešnosti prijav, krepitvi raznolikosti uspešnih prijaviteljev in bolj uravnoteženi delitvi sredstev programa.

Vodilno vprašanje za razpravo: **S kakšnimi ukrepi in dejavnostmi bi lahko prispevali k višji uspešnosti projektnih prijav in kako bi lahko zagotovili, da večina odlično ocenjenih projektnih predlogov prejme sredstva okvirnega programa?**

T2-3: O pavšalnih zneskih (lump-sum): Podpiramo širšo uporabo pavšalnih zneskov, saj zagotavljajo ustrezne ravni financiranja in omogočajo večjo prožnost pri izvajanju projektov. Prav tako je pomembno, da se ohranita oba tipa pavšalnega poročanja, kjer upravičenci lahko izberejo med fiksno pavšalno vsoto ali svobodno odločajo o le-tej, kar omogoča prilagodljivost glede na specifične potrebe in zahteve projekta.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Na kakšen način bi lahko okrepili uporabo pavšalnih zneskov, da bi dejansko prispevali k razbremenitvi tudi na strani upravičencev?**

T2-4: Mala in srednje velika podjetja (MSP): Ob priznavanju ključne vloge, ki jo imajo MSP pri spodbujanju inovacij in gospodarske rasti, menimo, da bi se moral delež sofinanciranja za MSP prilagoditi. Trenutno imajo MSP v nekaterih instrumentih (npr. institucionalizirana partnerstva), le 50-odstotno stopnjo sofinanciranja, kar bi bilo potrebno prilagoditi v skladu z njihovim prispevkom in potrebami za učinkovito izvajanje projektov.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Kakšne bi lahko bile še druge spodbude ali ukrepi za bolj dejavno vključevanje in uspešno prijavo MSP v okvirnem programu?**

T2-5: Vključevanje družboslovja in humanistike (SSH): V okviru 10. OP bi morali bolj poudariti pomen družboslovja in humanistike (SSH), bodisi z vključitvijo v konzorcije bodisi kot pomemben element meril za ocenjevanje odličnosti in/ali vpliva predlogov projektov. Kot eno izmed možnosti bi lahko izvedli pilotni projekt, ki bi zahteval obvezno vključevanje partnerjev s področja SSH v določenih segmentih programa, s čimer bi okrepili integracijo teh disciplin v raziskovalne projekte.

Vodilna vprašanja za razpravo: **Je po vaši oceni potreben ločen del programa, ki bi bil namenjen zgolj področju družboslovja in humanistike? Je potrebno SSH horizontalno integrirati v vse aktivnosti programa ali oblikovati podoben ukrep, kot smo ga poznali v Obzorju 2020, kjer smo imeli ločen steber namenjen Znanosti z in za družbo (Science with and for Society – SwafS)?**

T2-6: »Widening« / Širitev udeležbe: Slovenija nujno potrebuje spodbude za krepitev dostopa in povezovanja v odlična in uveljavljena, a hkrati pogosto zaprta omrežja ter spodbude za razvoj upravljaljskih zmogljivosti na področju znanosti. Opažamo potrebo po ozaveščanju in spodbujanju vključevanja držav EU-13 v konzorcije, kar bi lahko olajšali tudi s prijavnim obrazcem za oddajo projektov, ki bi vključeval temo geografske razpršenosti, podobno kot sedaj poteka samoevalvacija za etiko, DNSH itd. Predlagamo tudi razširitev pogojev za vključevanje v Hop-on shemo, da se omogoči priključitev dodatne "widening" države v konzorcijih, kjer je že prisotna ena "widening" država. Prav tako bi morali razširiti upravičene stroške za nakup opreme izven ukrepa Teaming, na druge ukrepe, kot so na primer ERA Chairs.

Vodilno vprašanje za razpravo: **Katere bi lahko še bile aktivnosti za krepitev uspešnosti slovenskih prijaviteljev v okviru instrumenta širitve ter povezovanje v uveljavljene mreže na področju znanosti?**

CILJ POSVETA:

Informacije in sooblikovana mnenja s Posveta bodo predstavljale temelj za prihodnje usmeritve Republike Slovenije oz. za pripravo stališča na področju raziskav in inovacij za 10. OP. Z vami želimo identificirati in sooblikovati temeljne elemente, ki bodo vključeni v stališče Republike Slovenije.